

BALKAN

21. juli 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

ISTINA UVEK PRONAĐE NACIN DA IZAĐE NA VIDELO

Gotovo punih devet godina, vlasti Republike Srpske poricale su zločine koje su snage bosanskih Srba počinile u Srebrenici u julu 1995. Činjenice o masakru preko 7.000 muškaraca i dečaka bosanskih Muslimana, poznate i priznate u celom svetu, vlasti bosanskih Srba su odbacivale kao propagandu i izmišljotinu. Međutim, kao i uvek, istina ne može zauvek ostati pokopana. Ona uvek izađe na videlo, bez obzira na to koliko se potiskuje.

Kao što je opisano u prošlonedeljnoj kolumni, Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MSKJ) posvetio je značajno vreme i sredstva kako bi se otkrili počiniooci ovih užasnih zločina. Polako, ali sigurno, istina je izbijala na površinu.

U pogledu sudskog postupka, sve je počelo sa Draženom Erdemovićem, običnim vojnikom koji je bio pripadnik jednog od odreda smrti koji su delovali u Srebrenici i njenoj okolini u julu 1995, i koji je na sudu detaljno opisao šta se tamo dogodilo. Erdemović je takođe Tužilaštvu pružio informacije o drugim mestima na kojima su izvršena ubistva kao i o masovnim grobnicama na tom području.

Do više informacija se došlo tokom 98 dana suđenja generalu Radislavu Krstiću koji je bio optužen za genocid, kršenja zakona i običaja ratovanja i zločine protiv čovečnosti zbog učešća u srebreničkom masakru u svojstvu general-majora VRS i komandanta Drinskog korpusa. Iako je poricao svoju ličnu umešanost u ubistva, general Krstić nikad nije poricao da su ti zločini počinjeni. Ovu činjenicu su potkrepila svedočenja 66 svedoka, kao i 910 dokaznih predmeta koje je Tužilaštvo iznelo tokom suđenja.

Međutim, ništa od toga nije sprečilo Vladu Republike Srpske da 3. septembra 2002. objavi sramni izveštaj u kojem je izneseno nekoliko potpunih laži. Najznačajnije, u izveštaju se tvrdilo da je broj Bošnjaka ubijenih u "zaštićenoj zoni" Srebrenica i oko nje u julu 1995. iznosio malo više od 2.000, a ne 7.000 - 8.000 kao što je opšte prihvaćeno. Prema navodima, "*procenjuje se da je u Srebrenici, u julu 1995, oko 1.800 bošnjačkih vojnika poginulo u borbama dok su pokušavali da pobegnu. Oko stotinu njih je najverovatnije umrlo od iscrpljenosti, a još oko stotinu su ubile srpske snage iz osвете ili nepoznavanja međunarodnog prava*". Suvišno je reći da je ovaj izveštaj izazvao bes i doveo do veoma snažne i negativne reakcije kako udruženja žrtava, tako i međunarodne zajednice, uključujući i MKSJ.

Ipak, uprkos takvim reakcijama iz RS, nekoliko meseci kasnije, istina je nastavila da izlazi na videlo. Ovaj su je put ispričali neki od samih počinilaca. Dvojica pojedinaca koje je Međunarodni sud optužio za zločine počinjene u Srebrenici - Momir Nikolić i Dragan Obrenović - odlučili su da priznaju krivicu. Po prvi put, svet je čuo detalje onoga

što se dešavalo opisano rečima onih koji su učestvovali u planiranju, a onda i izvršenju tih zločina.

Početkom maja 2003, Momir Nikolić, koji je bio načelnik za obaveštajne poslove i bezbednost Bratunačke brigade, detaljno je opisao plan da se ta enklava etnički očisti od muslimanskog stanovništva, prebacivanjem žena i dece iz tog područja i ubijanjem vojno sposobnih muškaraca. Zatim je opisao kako je plan sproveden u julu 1995. Nikolić je nastavio opisom plana prikrivanja zločina, koji je pokrenut krajem te godine, kada su snage bosanskih Srba iskopale primarne masovne grobnice i ponovo pokopali tela u druge, nove masovne grobnice.

Tri nedelje kasnije, njegovu priču je potkrepio i potvrdio još jedan počinitelj - Dragan Obrenović - koji je tokom masakra u Srebrenici bio zamenik komandanta Zvorničke brigade. On je takođe veoma detaljno opisao kako su zločini planirani i počinjeni.

U decembru 2003, u skladu sa odlukom Doma za ljudska prava u Sarajevu i pod pritiskom međunarodne zajednice, Vlada Republike Srpske konačno je uspostavila *Komisiju za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995.* Zadatak ove Komisije bio je da istraži počinjene zločine i utvrdi broj i, ukoliko je to moguće, identitet ubijenih, kao i lokacije masovnih grobnica u koje su pokopani. Dana 11. juna 2004, Komisija je objavila preliminarni izveštaj u kojem je nedvosmisleno navela da su snage bosanskih Srba pogubile nekoliko hiljada Bošnjaka u Srebrenici u julu 1995, a zatim preduzele mere da prikriju taj zločin. Komisija je takođe otkrila 32 nove masovne grobnice, od kojih su četiri primarne.

Komisija Vlade RS će nastaviti s radom, a rok za predaju konačnog izveštaja je pomeren sa 17. jula na 15. oktobar ove godine zbog značajnog broja novih informacija do kojih Komisija dolazi.

Tačno devet godina je prošlo od ubistava u Srebrenici i zid poricanja se konačno urušava. Nadajmo se da će u ovo vreme sledeće godine žrtve konačno moći da počivaju u miru i da će pojedinci koji su počinili te užasne zločine biti izvedeni pred lice pravde.

Outreach Programme

outreach@icty.org